

BIBLIOTECILE PUBLICE DIN
REPUBLICA MOLDOVA

SITUAȚII STATISTICE
2003 - 2004

**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**
Chișinău • 2006

CZU 027.3 / .4 (083 .41)
B 51

Elaborare: Larisa Gologan
Redactor: Elena Turuta

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Bibliotecile Publice din Republica Moldova : Situații statistice / Bibl. Naț. a Rep. Moldovei; elab. : Larisa Gologan. – Ch. : BNRM, 2006. – ISBN 978-9975-9994-5-8
2003-2004. – 2006. –34 p. ISBN 978-9975-9954-0-5
100 ex.

027.3/4(083.41)

© Biblioteca Națională, 2006

ISBN 978-9975-9994-5-8
ISBN 978-9975-9994-0-5

REȚEAUA DE BIBLIOTECI PUBLICE

Bibliotecile publice din Republica Moldova și-au asumat misiunea de a oferi publicului acces liber la informație, cultură, educație, prin servicii adecvate, adaptate nevoilor utilizatorilor și nivelului de dezvoltare a societății informaționale.

La 1 ianuarie 2005 în Republica Moldova funcționau **1386 de biblioteci publice** aflate în subordonarea Ministerului Culturii și Turismului al Republicii Moldova, din care **1218 (87,9 %)** activau în localități rurale, **121 (8,7 %)** – în orașe, **45 (3,2 %)** – în municipii și 2 biblioteci cu statut de bibliotecă națională – Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională pentru Copii “Ion Creangă”.

Pentru anii 2003-2004 s-a păstrat tendința anilor precedenți de înființare și reînființare a bibliotecilor, precum și a secțiilor pentru servirea copiilor în cadrul bibliotecilor publice. Au fost reînființate 2 biblioteci în raionul Cimișlia (s. Porumbrei, s. Gura Galbenă); în raionul Florești s-au deschis 3 biblioteci (Cuhureștii de Jos, Bezeni, Napadova), în Căușeni – 1 bibliotecă (s. Marianovca de Sus), în Cahul și Taraclia – și-au reluat activitatea 2 biblioteci comasate în 1998 cu bibliotecile școlare din s. Lucești și s. Salcia. Totodată biblioteca publică din s. Plopi, Cantemir, la decizia primăriei din lipsa de finanțe, a fost comasată cu biblioteca școlară din localitate. În așa fel, cei 1700 de locuitori de diferite vârste din sat pot beneficia doar de serviciile bibliotecii școlare, care funcționează în localul școlii și în corespundere cu programul de lucru al acesteia. Biblioteca Publică pentru Copii din Criuleni a fost comasată cu Biblioteca Publică Raională.

Sunt biblioteci, care nu au activat perioade îndelungate iar unele și astăzi rămânând să fie închise pentru potențialii beneficiari din mai multe motive. O situație complicată se atestă în raionul Râșcani, unde în 2 biblioteci (s. Sverdiac și s. Ciubara) din lipsă de bibliotecari, este întreruptă activitatea pe parcursul mai multor ani de zile. Biblioteca

publică din localitatea Ușurei din același raion nu a activat în anul 2003 din motive similare. Biblioteca publică din s. Ștefănești (Florești), fiind unica bibliotecă din localitate, din lipsă de bibliotecar nu a funcționat întreg anul 2004. În 2004 din același motiv nu a funcționat biblioteca publică pentru copii din s. Fundurii-Vechi (Glodeni). 3 biblioteci sătești (Pompa, Musteață, Moldovanca) din raionul Fălești au fost închise în 2004 pentru o perioadă de 11 luni (lipsă de personal). Bibliotecile publice din satele Nicolaevca, Slobozia Măgurii n-au activat pe parcursul anului 2004 din lipsa de cadre. Din diferite motive 3 biblioteci nu au activat în 2004 o perioadă de 4-6 luni (BPO Ocnîța, biblioteca publică comunală din s. Mereșeuca, s. Lencăuți). Biblioteca publică din s. Valea-Trestieni (Nisporeni) nu a activat 6 luni în 2004, locul rămânând vacant și la începutul anului 2005. Biblioteca publică sătească Păruceni (Nisporeni) nu a funcționat pe parcursul a 9 luni de zile din același motiv. Unele biblioteci - compartimente ale acestora nu au activat din cauza reparațiilor capitale (Biblioteca "Ovidius", mun. Chișinău - pe parcursul anului 2004).

Din cele **1386** de biblioteci doar **311** sunt amplasate în spații speciale, iar **1024** ocupă localuri reamenajate. **1176** de biblioteci se găsesc în clădiri proprii și **211** arendează. **403** biblioteci publice necesită reparații capitale și **42** sunt în stare avariată.

În raionul Florești doar 5 biblioteci din 50 sunt încălzite în perioada rece a anului, în raionul Rezina doar 9 din 35 de biblioteci (3 sunt asigurate cu încălzire centrală, 6 cu sobe și încălzitoare electrice), în raionul Hâncești nu au avut încălzire 23 din 64 biblioteci, în Cimișlia s-au încălzit 14 din 39 biblioteci, în raionul Edineț - 5 din 47, în Căușeni - 9 din 45, în Anenii Noi - 11 din 37, în Cahul - se încălzesc 11 din 48, în Orhei - 34 din 54, în Sângerei - 19 biblioteci nu se încălzesc și 11 se încălzesc parțial din 47 biblioteci comunale, în Taraclia se încălzesc 12 din 24 biblioteci, la Ocnîța - 11 din 30 biblioteci, în Șoldănești - nu se încălzesc 24 din 34 de biblioteci, în Glodeni - nu se încălzesc 14 din 35 biblioteci, în UTA Găgăuzia - nu se încălzește nici o bibliotecă sătească.

Situația a început să se redreseze. În ultimul timp se construiesc cazangerii autonome (BPR Florești), pentru anul 2005 este programată gazificarea și conectarea la încălzirea centrală a BPR Leova, BPR

Rezina a fost conectată la rețeaua centrală de încălzire (banii în sumă de 100.000 lei fiind oferți de întreprinderea privată "Ciment S. A.", Biblioteca publică Bucuria, Orhei, Biblioteca Publică Orășenească Ciadîr-Lunga, bibliotecile comunale s. Ustia, Cocieri, Coșnița, Dubăsari (încălzire autonomă). Conform unei decizii luate de administrația raionului Dubăsari toate cele 9 biblioteci publice din rețea, care la moment nu se încălzesc, vor fi asigurate cu căldură în anul 2005. O situație bună se atestă în raionul Leova, unde toate cele 37 de biblioteci sunt asigurate cu încălzire în perioada rece a anului.

Sunt frecvente cazurile când bibliotecile sunt cu geamuri sparte, uși deteriorate (s. Dumitreni, Florești). 8 biblioteci din 37 din Anenii Noi, 12 biblioteci din 35 din Florești, 11 biblioteci din 45 din Căușeni, 7 biblioteci din 35 din Ialoveni, 7 biblioteci din 55 din Râșcani, 7 biblioteci din 47 din Sângerei, 7 biblioteci din 35 din Ialoveni, 8 biblioteci din 37 din Anenii Noi, 13 biblioteci din 35 din Strășeni și 10 biblioteci din 64 din Hâncești nu au avut curent electric din lipsa de finanțe, pe motiv că nu au fost instalate contoare electrice sau sunt amplasate în clădiri avariate. În raionul Cahul toate bibliotecile amplasate în casele de cultură (în total 11) duc lipsă de curent electric. Spre exemplu, din motivul, că se află în clădiri avariate, în raionul Glodeni nu sunt conectate la curent electric 4 biblioteci (Butești, Camenca, Cuhnești / filiala pentru copii și Ustia. Cazuri de lipsă de curent electric au fost atestate și în localități urbane (Biblioteca Publică nr. 2 din Ciadîr-Lunga). Notabil este faptul că Consiliile raionale și locale sunt cointeresate de redresarea situației complicate din biblioteci. În special, la ședința Consiliului Raional Glodeni a fost pusă în discuție problema redresării situației în instituțiile de cultură din raion și în urma vizitelor în localitățile raionului s-au produs schimbări pozitive. Hotărâri la nivel raional au fost luate pentru revitalizarea bibliotecilor din or. Basarabeasca. La decizia primăriilor locale au fost făcute alocări pentru modernizarea bibliotecilor din mai multe localități din raionul Căușeni (în special, s. Baurci, Fârlădeni, Pervomaiscoe ș.a.). Merită să fie menționat faptul, că odată cu implementarea unor proiecte de extindere a serviciilor pentru beneficiarii bibliotecilor publice, autoritățile publice locale au găsit posibilități de a moderniza spațiile bibliotecilor respective prin procurarea utilajului, mobilierului,

efectuarea reparațiilor capitale, oferirea unor localuri noi, adecvate bibliotecilor (BPR “Alexandru Donici” și biblioteca “Nordic”, Orhei, s. Biliceni Vechi, Sângerei, or. Mărculești, Florești, s. Tătărăști, Strășeni). Multe biblioteci, însă, nu au beneficiat de mijloace bănești pentru procurarea mobilierului și utilajului specializat pe parcursul multor ani de zile.

În raport cu anii precedenți mai multe biblioteci au primit bani din bugetele locale pentru reparații curente și procurarea mobilierului. Au fost alocați bani și pentru renovarea parțială a spațiilor bibliotecilor publice raionale.

Dar în anul 2004 niciuna din cele 55 de biblioteci publice care activează în Râșcani nu a beneficiat de bani pentru investiții, procurarea utilajului și a inventarului.

Din cele 35 biblioteci ce fac parte din rețeaua bibliotecilor publice din Strășeni - 6 necesită reparație capitală și 25 reparație curentă.

COLECȚII

Colecțiile bibliotecilor publice din Republica Moldova au constituit la începutul anului 2005 **17. 754,6 mii documente**, ceea ce este cu 88,3 mii unități mai puțin ca în anul precedent. Numărul documentelor în limba de stat este de **7575,4 mii exemplare** (ceea ce constituie **42,7 %**), iar în anul 2003 – **de 7650,0 mii exemplare publicații** (ponderea acestora fiind de **42,9 %**). Ca și în anii 2001-2002 în 2003 indicatorul respectiv a cunoscut o evoluție pozitivă, iar în perioada următoare acesta fiind în mică descreștere.

Fondul de carte existent asigură în momentul de față **4,2 documente/locuitor**, ceea ce dă dovadă de un indice de dotare cu carte destul de bun. **Indicele mediu redus de circulație a fondului** (1,3, iar în unele raioane: Călărași, Cantemir, Drochia, Glodeni, Hâncești, Râșcani 0,6 – 0,7), ne dovedește, că fondurile bibliotecilor conțin multe publicații depășite după conținut și uzate fizic, precum și cele în grafie chirilică.

Un indicator foarte important pentru imaginea de ansamblu a actualității colecțiilor deținute de bibliotecă este **rata de înnoire a stocului (sau rata de viață a stocului)**. În anul 2004 acesta a fost de

74,3 ani (în 2003 – **38,1 ani**). Chiar fără a calcula indicatorul respectiv constatăm că bibliotecile publice din Moldova dețin numeroase documente apărute cu mult timp în urmă, ceea ce face ca rata de utilizare a colecțiilor să depășească cifra acceptată de bibliotecile europene, adică de 7-10 ani (conform recomandărilor IFLA, UNESCO), în unele localități indicatorul dat depășind chiar cifra de 100 ani. Este nevoie ca directorii bibliotecilor publice împreună cu angajații lor să-și revizuiască atitudinea față de calitatea colecțiilor și să purceadă la eliminarea a tot ce nu mai corespunde din punct de vedere documentar, cultural, științific etc. Este necesar de făcut acest lucru chiar și în situația actuală a bibliotecilor, când ieșirile depășesc achizițiile (în 2004 **intrările au constituit 239,0 mii exemplare**, iar **ieșirile – 353,2 mii exemplare** și în 2003 respectiv **468,2 și 667,3**), aceasta fiind calea corectă de realizare a unei valori acceptabile a ratei de viață a propriilor colecții.

Structura colecțiilor după categoria documentelor este prezentată în felul următor: 97,5 % sunt cărți și publicații periodice, 0,6 % documente de muzică tipărită, 0,01 % manuscrise, 0,4 % documente audiovizuale, 0,02 documente electronice, 0,8 documente grafice, 0,7 alte documente (2004). Aceeași situație urmărim și în anul 2003. După cum vedem, unica schimbare a suferit ponderea publicațiilor digitale. Și totuși dacă să facem o comparație cu anul 2001, când documentele electronice erau atât de puține, încât în anul menționat nici nu figurau în rapoartele statistice, în 2002 se egalau deja cu 2300 unități, în 2003 – cu 2700 unități, iar în 2004 – cu 3500 exemplare.

Problema achiziției de carte a rămas prioritară pentru bibliotecile publice și în anii raportați. Semnificativ este faptul, că s-au intensificat **relațiile de colaborare cu consiliile locale**, ceea ce a adus la sporirea alocațiilor de bani pentru procurarea documentelor, reparațiile curente, etc. Spre exemplu, toate primăriile raionului Hâncești au alocat surse financiare pentru achiziția de carte (fie și modeste, în medie 1000 lei), bibliotecile beneficiind și de 5-6 titluri de ediții periodice. Alocări considerabile în dezvoltarea colecțiilor au făcut primăriile satelor din raionul Cimișlia: s. Gura Galbenă (21.000 lei), s. Hârtop (6000 lei), celelalte sate de la 500 la 1000 lei fiecare; raionul Basarabeasca (peste 3000, cu excepția primăriei s. Iordanovca, care a oferit doar 500 lei).

Eforturi mari face Biblioteca Publică “Alexandru Donici” (Orhei) în colaborare cu Consiliul Raional Orhei pentru dezvoltarea relațiilor cu reprezentanții administrației publice locale și crearea unei bune imagini a instituțiilor bibliotecare în comunitățile raionului, pe parcursul anilor 2003-2004 organizând mai multe acțiuni (întruniri, mese rotunde, seminare). Ca rezultat au fost considerabil mărite sumele alocate pentru procurarea edițiilor periodice (în medie o bibliotecă a primit 7 titluri), primăriile satelor Donici, Mitoc, Ghetlova, Pelivan, Brănești, Isacova, Ivancea, Mălăiești, Furceni, Piatra, Pohrebenei, Vatici și Susleni au oferit în anul 2003 pentru achiziționarea documentelor de la 2000 la 6000 lei (alte 4 primării oferind sume până la 1500 lei), iar în 2004 primăriile s. Ghetlova, Mălăiești, Pelivan și Pohrebenei au oferit pentru cumpărarea publicațiilor de la 2800 până la 5000 lei (alte 11 primării dând în acest scop de la 600 până la 2100 lei). Situația s-a îmbunătățit considerabil în raport cu anul 2000, când bibliotecile publice sătești au trecut la gestiunea primăriilor și nici una din ele nu a beneficiat de achiziții subvenționate de administrațiile publice locale. 17 biblioteci din raionul Criuleni au beneficiat de surse financiare pentru achiziție din banii bugetelor locale.

Primăriile satelor din raionul Edineț, însă, au alocat bani doar numai pentru publicațiile periodice, la capitolul achiziției de carte nu au oferit nici un ban. O situație complicată urmărim și în Biblioteca Publică Raională Dondușeni, în bugetul căreia ani la rând nu se programează sume necesare pentru achiziția de carte și publicații periodice.

În mare măsură bibliotecile au reușit să-și îmbogățească colecțiile, în special cu carte de referință, grație contribuției financiare a **Fundației Soros-Moldova**, care la fel ca în anii precedenți a finanțat **programul “Dezvoltarea colecțiilor”**. În anii 2003-2004 acesta a fost orientat spre bibliotecile din spațiul rural. În special proiecte de dezvoltare a colecțiilor au avut bibliotecile din s. Lăpușna, s. Drăgușenii-Noi (Hâncești), s. Limbenii-Vechi (Glodeni), s. Taraclia (Căușeni), s. Țânțăreni, Roșcani, Telița, Varnița, Bulboaca, Delacău (Anenii Noi), s. Balabani, Novosiolovca, Cairaclia (Taraclia), s. Oxentia, Doroțcaia, bibliotecile pentru copii s. Pârâta, Cocieri, Dubăsari, s. Berezlogi, Bulăiești, Ciocâlteni, Donici, Fedoreuca, Lucașeuca, Morozeni, Seliște,

Teleșeu, Trebujeni, Zorile (Orhei), s. Roșcani, Telița, Țânțăreni, Varnița, Anenii Noi ș. a. Bibliotecile care au implementat proiectele nominalizate au avut creștere considerabilă a numărului de vizite și împrumuturi.

O sursă de completare cu documente au fost **donățiile de carte**. Astfel, în anul 2004, prin intermediul **Centrului de distribuire a donățiilor al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova**, bibliotecile publice au intrat în posesia a **32 943 mii exemplare de publicații (250 titluri)**. În anul 2003 această cifră a fost mai mare – de **35 585 mii exemplare (144 titluri)**. În special, în conformitate cu legislația Republicii Moldova privind editarea literaturii naționale, a fost elaborat un Program guvernamental de editare a literaturii naționale, grație căruia pe parcursul mai multor ani bibliotecile sunt asigurate în mod gratuit cu carte apărută la editura “Cartea Moldovei” (în 2004 – 14 291 exemplare, din care 22 titluri; în 2003 – 20562 exemplare, din care 28 titluri). În așa fel, în 2004 o bibliotecă publică a primit conform Programului sus-numit în medie câte 10 cărți, iar în 2003 – câte 15. O considerabilă donație de carte în volum de 2784 exemplare (Cartea Memoriei în VII volume) a intrat în Centrul de donație pentru a fi distribută cu titlu gratuit bibliotecilor publice din Republica Moldova.

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în anii 2003-2004 a susținut **Proiectul “Limba – mijloc de integrare socială”**, în cadrul căruia au fost editate publicațiile ”Limba care ne unește” (set de studiere a limbii de stat pe niveluri, compus din manuale, caiete de exerciții, casete audio, CD-uri pentru populația alolingvă); “12 teme de comunicare. Ghid de buzunar” (pentru studierea limbii bulgare); “Predarea și învățarea limbii prin comunicare. Ghidul profesorului”, care au fost distribuite bibliotecilor din republică. Seturile date au fost de real folos bibliotecilor din UTA Găgăuzia și, îndeosebi, Bibliotecii Publice Orășenești Taraclia, unde funcționează un Centru de studiere a limbii de stat pentru cetățenii alolingvi; a bibliotecilor specializate în servirea reprezentanților minorităților etnice ale Bibliotecii Municipale “B. Petriceicu Hasdeu” din Chișinău, precum și multor altor biblioteci din Moldova. Donații particulare de carte în limba ucraineană (150 publicații) a avut Biblioteca Publică Raională Glodeni.

Pe parcursul mai multor ani **Fundația Soros-Moldova** își aduce contribuția la asigurarea bibliotecilor publice cu carte și ediții periodice

curente. Astfel, în anii 2003-2004 o bună parte din bibliotecile publice din țară (îndeosebi cele din localitățile rurale) prin intermediul Bibliotecii Naționale a RM au fost abonate la 5 ediții periodice (în total 1600 abonamente în fiecare an raportat).

O sursă importantă de asigurare a bibliotecilor cu publicații este **Fundația Cărții**. Donații cu titlu gratuit au parvenit și din partea mai multor organizații, organisme internaționale independente, nonguvernamentale (Centrul regional de mediu REC MOLDOVA, Centrul Național de Studii și Informare pentru Problemele Femeii, Centrul de Promovare a Toleranței și Pluralismului, Centrul de Promovare a Libertății de Exprimare și a Accesului la Informație, Societatea de Distribuție a Cărții “*PRO-NOI*”, Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, Biroul de Informare al Consiliului Europei în Moldova ș. a.).

Donațiile de carte sunt bine-venite, dar ele nu pot constitui nucleul unei colecții bine structurate, adecvate specificului beneficiarului.

În raionul Florești 20 de biblioteci (din cele 50) nu au fost asigurate în 2004 cu ediții periodice și nu au avut achiziții, unicele intrări parvenind din donațiile de carte. Problema asigurării cu publicații periodice a fost actuală pentru bibliotecile publice din Sângerei, unde majoritatea bibliotecilor de la sate au beneficiat de doar 2-3 titluri și acestea fiind ziarele raionale “*Ecoul nostru*” și “*Plai Sângerean*”. Toate bibliotecile raioanelor Ialoveni, Glodeni, Strășeni au primit în medie cel puțin 3-4 titluri de reviste și ziare, iar unele au beneficiat de 10-12 titluri (s. Cajba, Ciuciuleni, Hăjdieni din Glodeni), bibliotecile publice comunale din Cimișlia, Leova și Hâncești au avut în medie 4-6 titluri (BP Iargora, Leova – 12 titluri), bibliotecile publice satești din Basarabeasca și Anenii Noi au beneficiat în medie de 8-9 abonamente, iar în s. Iordanovca și Bașcalia 12-15 titluri, cele din Criuleni – 10 titluri. Bibliotecile satești Briceni, Cernoleuca, Crișcăuți, Dondușeni (satul), Moșana, Pivniceni, Sudarca, Teleșeuca și Târnova (raionul Dondușeni), însă, în anul 2004 nu au fost abonate la ediții periodice curente. Primăria satului Țigănești (Strășeni), necătând la faptul, că localitatea are un număr mic de populație, a oferit bibliotecii 13 titluri de publicații periodice și a găsit surse suplimentare pentru a achita un salariu deplin specialistului.

La micșorarea fondului de carte a influențat în mare măsură starea nesatisfăcătoare a spațiilor ocupate de biblioteci. Spre exemplu, din cauza acoperișului deteriorat, în urma ploilor abundente numai din fondurile Bibliotecii Publice Raionale Ocnița au fost distruse 3963 exemplare de publicații.

FACILITĂȚI ȘI SERVICII

La începutul anului 2005 cele 1386 de biblioteci publice ofereau cititorilor **192** (în 2003 – **123**) **stații de lucru** pentru utilizatori în regim automatizat, dintre care 56,8 % sunt pentru cititorii din bibliotecile municipale și orașenești, 34,9 % pentru utilizatorii bibliotecilor de la sate și 8,4 % pentru cei ai Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și ai Bibliotecii Naționale pentru Copii “I. Creangă”. Dacă e să comparăm cu anul 2002, când procentul stațiilor de lucru amplasate în bibliotecile din spațiul rural se egala cu 4,3 %, atestăm o îmbunătățire considerabilă la acest capitol.

UTILIZATORII ȘI UTILIZAREA BIBLIOTECILOR

În anul 2004 cele 1386 de biblioteci publice au oferit servicii de lectură și informare pentru **1648,8 mii cititori (645,3 mii copii), 1006,7 mii din ei fiind utilizatori activi (423,1 mii copii)**. Numărul de beneficiari, în pofida faptului că unele biblioteci nu au activat perioade îndelungate (iar unele din ele și astăzi sunt închise pentru cititori), nu se încălzesc în perioada rece a anului, nu sunt asigurate cu echipamentul și mobilierul necesar ș. a., este în continuă creștere. În 2003 numărul cititorilor era de **1584,6 mii (645,2 mii copii)**, din care **991, 9 mii** erau **beneficiari activi (406,4 mii copii)**.

Unul din cel mai relevant indice este **vizitele**. La 1 ianuarie frecvența a fost de **9862,7 mii (4065,2 mii revenindu-le copiilor)**, ceea ce vis-à-vis de anul 2003 este cu 373,8 mii u.m. mai mult. **Indicele mediu de frecvență este de 9,8** (în anul precedent – de 9,6).

Numărul documentelor consultate constituie **23672,9 mii publicații**, ceea ce este cu 148, 0 mii u.m. mai puțin ca în anul precedent.

Publicațiile în limba de stat, însă, sunt utilizate la maximum, atât de adulți, cât și de copii. În total au fost împrumutate **14 717 mii documente în limba de stat** (cu 564, 0 mii u.m. mai mult ca în anul 2003), ceea ce în procente se egalează cu **62, 2 %** (în 2003 ponderea împrumuturilor în limba de stat era de 59,4 %). **Indicele mediu de lectură** este de 23,5.

Unul din obiectivele principale pentru anii 2003-2004 a fost **diversificarea serviciilor** în scopul creșterii operativității și calității în deservirea utilizatorilor, transformarea bibliotecilor publice în Centre de Informare Documentară. Astfel, au fost realizate mai multe proiecte susținute financiar de Fundația Soros-Moldova: *“Extinderea accesului la serviciile informaționale acordate beneficiarilor de către “Centrul de informare și Documentare “Orhei”* (Biblioteca Publică raională Orhei), *“Centrul de Informare în medicină și ocrotirea sănătății”* (BPR Călărași), *Centrul Comunitar de Informare în domeniul agriculturii și turismului* (s. Donici, Orhei), *Centrul INFO-TERRA în Biblioteca Publică Taraclia de Salcie* (Cahul), *Centrul Informațional pentru dezvoltarea comunitară* (s. Porumbrei, Cimișlia), *Centrul Informațional de antreprenariat* (BPO Dondușeni), *Centrul de Informare și Documentare* (BPO Drochia), *Centrul de Informare și documentare Bolohani și facilitarea accesului la informație pentru promovarea inițiativelor locale* (s. Bolohani, Orhei), *Centrul comunitar de informare “Speranța”* (s. Zorile, Orhei), *Centrul comunitar de informare și documentare Tvardița* (Taraclia), *Centrul Informațional Agrar* (s. Alexeevca, Ungheni), *“Educația permanentă a utilizatorilor din comunitate”* (BP Cricova, mun. Chișinău). Problemele cu care se confruntă Centrele de Informare documentară au fost puse în discuție la *Masa Rotundă “Serviciile oferite de centrele informaționale din cadrul bibliotecilor publice”*, organizată de BPO “ D. Cantemir”, Ungheni.

În BPO Anenii Noi, Fălești, “P. Ștefănucă”, Ialoveni, Taraclia, bibliotecile publice din s. Bravicea, Călărași, s. Milești, Nisporeni, s. Bilicenii Vechi, Sângerei, s. Zastâncea, Soroca activează cu succes **Sălile “Multimedia”**.

O preocupare a bibliotecilor publice ca și în anii precedenți a rămas **incluziunea socială a persoanele dezavantajate**. În 2003 - 2004 și-

au început activitatea serviciul “*Multimedia*” pentru copiii cu disfuncții locomotorii (Biblioteca Publică pentru Copii “I. Creangă”, Bălți), “*Persoane în dificultate, acces la informațiile și serviciile bibliotecii, acțiuni unde copii și tineri cu handicap diferit pot comunica cu alți copii și tineri*” (s. Lozova, Strășeni), Sala “*Multimedia*” pentru beneficiarii dezavantajați (biblioteca publică și filiala pentru copii Molovata, Dubăsari), “*Cartea și biblioteca în integrarea copiilor cu handicap*” (BP Evreiască “I. Mangher”, BM “B. P. Hasdeu”).

De o mare popularitate la **persoanele de vârstă a treia** s-au bucurat Cluburile “Tainele sănătății”, “Clubul vârstei de Aur” (BM “B. P. Hasdeu, BPR Călărași).

În perioada raportată au fost implementate mai multe **proiecte destinate copiilor și tinerilor**: “*Servicii de bibliotecă pentru copii și tineret*” (s. Merenii Noi, Anenii Noi), “*Centrul pentru copii și tineret*” (s. Sadova, Călărași), “*Acces la informație pentru copii și tineret în zonele defavorizate*” (s. Molovata Nouă, Dubăsari), “*Tinerii de azi – viitorul de mâine*” (s. Ustia, Dubăsari), *Centrul Informațional “Tineretul. Dreptul la viitor”, “Mediateca Junii”* (or. Mărculești, Florești, “*Sala Multimedia pentru copii și tineret*” (BPO Rezina, BP Scoreni, Strășeni), “*Club pentru activitatea grupurilor de voluntari, pentru copii și tineret*” (s. Tătărești, Strășeni), “*Sprijin infocultural, comunicare și agrement pentru adolescenți și tineri*” (BPO Telenești), “*Integrarea tineretului găgăuz în viața socială a Moldovei*” (Biblioteca regională publică a Găgăuziei), “*Dialog cu tineretul*” (Biblioteca centrală pentru Copii, Comrat).

Unul din obiectivele principale ale bibliotecilor publice în anii 2003 – 2004 a rămas să fie asigurarea cu servicii de calitate a reprezentanților **minorităților naționale**. Un eveniment semnificativ pentru populația orașului Ocnîța a fost lansarea **Salonului minorităților naționale**. Colecțiile Salonului cuprind publicații în limba rusă, ucraineană și poloneză (în total – 2453 de publicații), donate de Ambasada Poloniei în Republica Moldova. În biblioteca publică Slobozia Doamnei (Orhei) a fost creat **Centrul de Informare, Educare și Integrare a romilor**. Ca și în anii precedenți cu succes au activat bibliotecile publice specializate în servirea beneficiarilor-reprezentanți ai minorităților naționale (Bibliotecile-filiale “M. Lomonosov”, “I.

Mangher”, “L. Ukrainka”, “H. Botev”, “M. Ciachir” din mun. Chişinău).

În bibliotecile publice din Republica Moldova sunt create și funcționează **Cenacluri literar-artistice** (“La Creangă”, Biblioteca Națională pentru Copii “I. Greangă”, Salonul literar, BM Bălți, “Pana albastră”, PRO Cimișlia, “La teiul”, BPO Ocnița, “La steaua”, biblioteca publică din s. Ustia, Dubăsari), **Salonul Artelor** (BM Bălți), **Saloane literar – muzicale** (BPR Călărași, BM “B. P. Hasdeu), **Cluburi ecologice** (“Patrimoniu”, BP din s. Gura-Galbenei și s. Gradiște, Cimișlia, “Măria sa – Natura”, BPR Dondușeni), **Cluburi literare** (“Dialog”, BPR Drochia “Miorița”, BP Ochiul Alb, “Vatra”, BP s. Palanca, Drochia) ș. a.

Specific a devenit pentru bibliotecile din republică organizarea în cadrul bibliotecilor a muzeelor satelor (s. Molovata Nouă, Dubăsari, s. Condrîța, Chişinău, s. Milești, Nisporeni).

PERSONALUL

În rețeaua bibliotecilor publice la 1 ianuarie 2005 erau angajate **3411 persoane** / la 1 ianuarie 2003 – **3259 persoane**. O bună parte din personal activează în funcție de bibliotecari (în 2004 – **2495 persoane**, în echivalent normă întreagă – **2343,85**; în 2003 – **2485** persoane, în echivalent normă întreagă – **2299,6** persoane). **1126** de bibliotecari aveau studii superioare și **786** – studii medii (în 2004) și în 2003 respectiv **1139** și **813**. Conform cerințelor IFLA se recomandă ca o treime din personal (fără personalul auxiliar) să fie bibliotecari calificați. În bibliotecile publice din Moldova din cei **2495** de bibliotecari **1698** sunt cu studii de specialitate (**68,1 %**). La fel se recomandă 1 angajat cu normă întreagă la 2500 oameni.

Ca și în anii precedenți s-a păstrat tendința de retribuire a muncii de bibliotecar doar pe 0,75 sau 0,5 salarii și în așa mod instituțiile bibliotecare de regulă fiind unicele de acest gen în localități care funcționează după un program redus. O situație complicată se atestă în raionul Florești, unde 24 biblioteci din cele 54 au activat doar pe 0,5 salariu. 8 biblioteci sunt amplasate în sate cu un număr mare de populație, dar motivând că nu ajung finanțe, primăriile nu asigură

activitatea acestora la nivelul cuvenit. Primăria satului Lozova, Strășeni, ținând cont de faptul, că volumul muncii bibliotecarului a crescut considerabil odată cu implementarea proiectului “Șansa”, care are drept scop susținerea persoanelor în dificultate prin asigurarea acestora a accesului la informațiile și serviciile bibliotecii prin organizarea acțiunilor unde copiii și tinerii cu handicap diferit pot comunica cu alți copii și tineri, a oferit încă o unitate de bibliotecar pe un salariu întreg. Merită să fie menționate primăriile s. Hârtop, Cenac, Sagaidac, Codreni, Porumbrei (Cimișlia), care necătând la faptul că bibliotecile sunt amplasate în localități cu un număr redus de populație, au oferit bibliotecarilor pentru buna activitate a acestora din banii bugetului local salarii depline. O situație similară urmărim și în bibliotecile publice din s. Chircăiești, Grădinița, Plop, Baurci, Taraclia din Căușeni, s. Butuceni, Lopatna și Târzieni din Orhei și în satele Măcăreuca și Șalvirii Noi din Drochia; Ișnovăț, Mălăiești și Jevreni (Criuleni). Consiliul Raional Ialoveni a decis să plătească bibliotecarilor, începând cu anul 2004, un adaos la salariu de 20 %. Totodată 12 bibliotecari din Cimișlia care activează și oferă servicii de informare și lectură în satele cu un număr de populație mic au fost salarizați doar pe 0,5 salariu.

În 8 biblioteci publice sătești, amplasate în localități cu o populație mică din raionul Strășeni, bibliotecarii au fost retribuiți doar pe 0,5 salariu. 3 bibliotecari din raionul Nisporeni au lucrat doar pe 0,75 salariu și 7 pe 0,5 salariu. O situație complicată se urmărește și în satul Grozești (Nisporeni) pe teritoriul căruia se află 3000 de locuitori, activitatea bibliotecii publice astăzi fiind asigurată doar de un singur angajat, care activează pe 0,25 salariu. Din neglijența totală a administrației publice locale clădirea bibliotecii este avariata. La decizia Direcției de Finanțe Hâncești din lipsă de bani 19 biblioteci din 64 existente în raion au activat doar pe 0,5 salariu. Din cei 57 de bibliotecari care sunt angajați în bibliotecile din raionul Râșcani 11 au activat pe 0,5 norme, 8 – pe 0,75 norme, în Taraclia – din 35 bibliotecari – 9 au fost retribuiți doar pe 0,5 și 0,75 salariu, în Orhei din 86 de bibliotecari 6 au activat pe 0,75 normă, 17 – pe 0,5 normă, 3 – pe 0,25 normă și 60 pe un salariu complet. Dacă menționăm, că salariul mediu al unui bibliotecar din spațiul rural este de 284 lei, iar pentru munca sa pe 0,5 salariu acesta va primi respectiv 142 lei, este clar de ce locul vacant de

bibliotecar, care printre multe obligațiuni și responsabilități are în gestiune și fondul de publicații, nu este solicitat deseori ani de-a rândul.

Astăzi problema asigurării cu cadre calificate a bibliotecilor publice, în special a celor din spațiul rural, este în multe biblioteci din republică. Sunt frecvente cazurile când în biblioteci din lipsa personalului calificat de bibliotecă activează educatori, pedagogi, iar în rest specialiști doar cu studii medii generale, medii tehnice, specialiști în poligrafie, contabili, medici-veterinari, agronomi, infirmieri etc. Dar situația diferă de la un sistem la altul. Spre exemplu, bibliotecile publice din raionul Glodeni sunt asigurate cu specialiști 100 %. Personalul este stabil pe parcursul mai multor ani de zile. Din puținii specialiști fără studii în domeniu care activează în bibliotecile din raion toți au experiență mare de lucru. O situație bună la capitolul asigurării cu personal calificat se atestă în bibliotecile din raionul Edineț, Dondușeni, Cantemir.

INSTRUIREA CONTINUĂ

Anii 2003-2004 au fost pentru întreg sistemul biblioteconomic național un an de amplificare a rolului instruirii continue. Inițiatorul și promotorul instruirii continue a bibliotecarilor a devenit Școala de biblioteconomie din Moldova, care a acoperit practic acest proces. ȘBM astăzi este veriga principală în sistemul instruirii continue a angajaților bibliotecilor. Bibliotecarii care activează în bibliotecile publice au beneficiat pe parcursul anilor 2003-2004 de diverse categorii de acțiuni de instruire: seminare modulare (organizate în cadrul a 4 module: "Tehnici și tehnologii informaționale noi pentru bibliotecari", "Management și marketing biblioteconomic", "Diversificarea serviciilor informațional-bibliotecare", "Catalogarea și clasificarea documentelor"); seminare generale (basic training), mese rotunde, ateliere, conferințe. În total pe parcursul anilor raportați au beneficiat de diferite forme de instruire continuă 903 bibliotecari din bibliotecile publice, ceea ce constituie 53,9 % din numărul total de cursanți. În special în această perioadă au fost organizate câteva seminare pentru instruirea bibliotecarilor care activează în bibliotecile sătești cu tema: "Biblioteca comunală și schimbarea activității informațional-

bibliotecare”. O bună parte din bibliotecarii comunali din raioanele Florești, Soroca, Hâncești, Leova, Cimișlia, Cahul, Vulcănești, Cantemir, Ungheni au beneficiat de instruire și în cadrul acțiunilor organizate de ȘBM în teritoriu.

INFORMATIZARE

La 1 august 2003 a fost lansat proiectul SIBIMOL (Sistemul Informațional Integrat al Bibliotecilor din Moldova), care este unul din cele mai importante proiecte strategice în biblioteconomia și în cultura Moldovei în general. Implementarea lui va produce o schimbare radicală în ceea ce privește accesul populației la cunoștințe și la informație și va marca începutul unei perioade calitativ noi, cu totul deosebite în dezvoltarea sistemului de biblioteci și al democrației, culturii și civilizației comunitare în republica noastră. SIBIMOL va integra bibliotecile informatizate din Moldova într-o rețea națională prin intermediul Internetului. Partea principală, integratoare a sistemului o va constitui Catalogul Electronic Colectiv Partajat, în care vor fi reflectate colecțiile și bazele de date ale tuturor bibliotecilor din Moldova și care va fi accesibil în orice localitate: în biblioteci și la domiciliu. SIBIMOL va asigura, prin portalul său, accesul beneficiarilor din Moldova la cataloagele colective, la bazele de date și la resursele electronice ale țărilor lumii, precum și accesul tuturor țărilor lumii la Catalogul Național Colectiv Partajat (CNCP) și la resursele electronice ale bibliotecilor din Republica Moldova, contribuind astfel la crearea unei imagini noi a republicii noastre și constituind un factor esențial în progresul tehnic, științific și socio-cultural al acesteia.

Servicii electronice inedite de referință oferă Biblioteca Publică de Drept (**www.pll.md**) inaugurată în anul 2001 în municipiul Chișinău. În scopul ghidării și orientării utilizatorului în găsirea informației prin indicarea celor mai bune resurse informaționale și documentare cu caracter juridic biblioteca a creat serviciul *Întrebă bibliotecarul sau Întrebă un bibliotecar* (numit sugestiv în cadrul Bibliotecii Publice de Drept (**Întrebă bibliotecarul** – cuvintele fiind scrise împreună, și unite prin arond) este un serviciu informațional inovator în lumea bibliotecară din Moldova. Oferit direct prin intermediul paginii WEB,

oricine poate avea posibilitatea de a consulta interactiv bibliotecarii de referință ai Bibliotecii Publice de Drept pentru a obține informații bibliografice și factologice utile din domeniul jurisprudenței. Pe lângă multiplele servicii tradiționale activității de bibliotecă Biblioteca Publică de Drept a considerat necesar și medierea accesului la informație prin intermediul Internet-ului, care poate fi accesat în sala de computere Bibliotec@ta.

Perioada raportată se caracterizează prin extinderea procesului de informatizare în bibliotecile de la sate. Astăzi peste 30 de biblioteci satești sunt dotate cu echipamente tehnice (calculatoare, copiatoare XEROX, imprimante etc.), acestea devenind centre informaționale ale comunităților. Ca și în anii precedenți informatizarea bibliotecilor a avut loc grație susținerii financiare a **Fundației Soros – Moldova**. În general, în perioada anilor 2000-2004 **Fundația Soros – Moldova** a contribuit la crearea **Centrelor Comunitare și Informare Documentară, spațiilor Multimedia, Centrelor Informaționale etc.** (în total - au fost implementate 65 de proiecte, jumătate din care în spațiul rural). Un obiectiv direct de informatizare a bibliotecilor satești și de asigurarea sătenilor cu accesul la informație au avut proiectele: *“Accesul la informație – problema fundamentală a sătenilor”* (biblioteca publică s. Sofia, Drochia), *“Informatizarea satului – viitorul țării”* (Biblioteca Publică s. Scăieni, Dondușeni), *“Promovarea serviciilor informaționale în spațiul rural”* (Biblioteca Publică s. Baraboi, Dondușeni), *“Mediateca în promovarea accesului la informație”* (s. Milești, Nisporeni), *“Centrul de Informare și Documentare și facilitarea accesului la informație pentru promovarea inițiativelor locale”* (Biblioteca Publică s. Bolohani, Orhei), *“Sprijin socio-educational și de consultanță privind implementarea inițiativelor locale”* (Biblioteca Publică s. Văsieni, Telenești) ș. a.

Biblioteca publică din s. Pelenia, Drochia a beneficiat de un proiect de informatizare, care a fost susținut financiar de **Corpul Păcii**. Ca rezultat aceasta astăzi este dotată cu 6 calculatoare. Grație proiectului s-a procurat carte în sumă 40 142 lei (1037 de exemplare) și mobilier în sumă de 10000 lei.

Unele biblioteci din teritoriu au beneficiat de surse financiare din bugetele locale pentru procurarea echipamentului tehnic (Biblioteca Publică Ciadîr-Lunga de un copiator; Bibliotecile publice raionale Glodeni, Soroca și Strășeni, biblioteca publică satească Bulboaca, Anenii Noi au fost dotate cu calculatoare).

CONCLUZII

Reușite

- ✓ Creșterea numărului de utilizatori înscriși (în comparație cu anul 2002 cu 193,3 mii);
- ✓ Creșterea numărului de vizite (în comparație cu anul 2002 cu 613,5 mii u. m.);
- ✓ Creșterea numărului de împrumuturi (în comparație cu anul 2002 cu 878,9 mii u. m.);
- ✓ Comunicarea mai bună cu reprezentanții administrației publice locale;
- ✓ Lansarea proiectului SIBIMOL (Sistemul Informațional Integrat al Bibliotecilor din Moldova);
- ✓ Finalizarea proiectului european PULMAN – Rețele Avansate Mobile pentru Biblioteci Publice;
- ✓ Participarea la proiectul european CALIMERA – Aplicații culturale: Mediarea accesului la resursele electronice locale;
- ✓ Implementarea mai multor proiecte de extindere a serviciilor pentru beneficiarii bibliotecilor publice;
- ✓ Extinderea procesului de informatizare în bibliotecile din localitățile rurale;
- ✓ Obținerea de finanțări mai considerabile din bugetele consiliilor locale la capitolele achiziția de carte și modernizarea bibliotecilor;
- ✓ Amplificarea rolului instruirii continue, inițiatorul și promotorul conceptului instruirii continue a bibliotecarilor devenind Școala de Biblioteconomie din Moldova, care a acoperit strategic și practic acest proces;
- ✓ Stoparea procesului de lichidare a bibliotecilor publice și demararea procesului de deschidere și de reînființare a acestora (în special în spațiul rural).

Probleme

- ✓ Fluctuația mare a personalului de bibliotecă, angajat în bibliotecile publice și lipsa acestuia, în special din cauza statutului social jos al bibliotecarilor și a salarizării neadecvate;
- ✓ Nefuncționalitatea mai multor biblioteci pe parcursul perioadelor îndelungate;
- ✓ Finanțarea insuficientă a bibliotecilor, în special pentru achiziția de carte și reparații;
- ✓ Reducerea considerabilă a fondurilor de carte deținute de biblioteci (în comparație cu anul 2002 cu 477,1 mii documente).

SUMAR

REȚEAUA DE BIBLIOTECI PUBLICE	3
COLECȚII	6
FACILITĂȚI ȘI SERVICII	11
UTILIZATORII ȘI UTILIZAREA BIBLIOTECILOR	11
PERSONALUL	14
INSTRUIREA CONTINUĂ	16
INFORMATIZARE	17
CONCLUZII	19
INDICII DE ACTIVITATE A BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN REȚEAUA MINISTERULUI CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA ÎN ANII 2003-2004	
ANEXĂ MĂSURĂTORI ȘI INDICATORI DE PERFORMANȚĂ AI ACTIVITĂȚII BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN ANII 2003-2004	

Paginare computerizată: Maria Griniuc

Bun de tipar: 13.11.06

Coli de tipar: 2,1

Tiraj: 100

Tiparul sub comanda nr. 16
executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989 nr. 78 A,
Chișinău